Biosfärområde Biosfäärialue

Nyhetsbrev 1/2018
Skärgårdshavets Biosfärområde
- en balans mellan människa och natur

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi

Juni 2018

År 2018 nummer 1

**Välkommen! Det här är Skärgårdshavets biosfärområdes nyhetsbrev.
Här informerar lokala aktörer om aktuell verksamhet för en hållbar utveckling i Skärgårdshavets biosfärområde.**

**Nyhetsbrevet finns på två språk på biosfärområdets hemsida
www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi**

**Anna Moa Westerlund-Rönnberg, koordinator (vikarie), 040-356 2655
Pia Prost, koordinator tf, 050-338 1710**

S:t Olofs sjöled som skolprojekt

Under läsårets nästsista vecka i maj har eleverna i årskurs 9 i Kyrkbackens skola i Nagu alltid en projektvecka då eleverna självständigt planerar och genomför ett projekt som de sedan rapporterar om och redovisar för i skolan. Mira Fredriksson är en av dem som gick ut årskurs 9 i år. Hennes projekt gick ut på att testa S:t Olofs sjöled från Åbo ända till Åland (Mariehamn). Fint initiativ från en ung nagubo! Här hennes tankar om vandringen:

Att testa S:t Olofs sjöled var en fin och lärorik upplevelse för mig. Jag rekommenderar vandringen till alla som älskar hav, natur och vandring. Det var mycket planering före, men för mig gick planerna just så som de skulle. Jag hade aldrig tidigare varit till Kökar eller Sottunga, det gjorde resan mer spännande. Från Åbo till Galtby gick jag ensam, efter det hade jag en vän med mig vilket gjorde resan ännu roligare.
Det kändes väldigt tungt för mig att gå vid ett skede, men jag orkade fortsätta ända till slut. Efteråt hade jag en jättebra känsla över vad jag hade gjort och skulle kunna göra liknande i framtiden.

Mira Fredriksson

Projektnytt inom biosfärområdet

Genom Skärgårdshavets biosfärområde i S:t Olofs spår

Att trampa nya eller bekanta stigar är en ögonöppnare på många sätt. Du ser nya platser – eller ser gamla från en ny vinkel. Du är fysiskt aktiv och kanske testar nya gränser – alltid en fördel att förena nytta med nöje. Samtidigt har du möjlighet att göra en inre resa – lära känna dig själv ännu bättre och få möjlighet att samla dina tankar borta från vardagen.

Vandringsresor och pilgrimsturism har under den senaste tiden seglat upp som ett populärt alternativ till traditionell sol- och storstadssemester. St Olav Waterway – S:t Olofs sjöled på svenska – ligger alldeles rätt i tiden. Det är ett EU-projekt som kombinerar pilgrimsvandring med hållbar turism, något som är nytt för Finland.

St Olav Waterway bygger på berättelsen om vikingen Olav som blev Olof den Helige. Olav var kung av Norge för tusen år sen, blev avsatt och landsförvisad. På sin väg tillbaka till Trondheim kom han från Novgorod i Ryssland, över Östersjön, genom Sverige. Olav stupade i slaget vid Stiklestad, norr om Trondheim, och blev helgonförklarad nästan omedelbart efter sin död. En av Europas populäraste och mest nordliga pilgrimsled uppstod under medeltiden till Olofs minne. Hela rutten sträckte sig från Novgorod till Nidaros – det medeltida namnet för Trondheim.

Vi har inga belägg för att Olof själv har rört sig längs S:t Olofs sjöväg. Men medeltida pilgrimer färdades här på sin väg till Nidarosdomen i Trondheim. Via Franciskanermunkarna på Kökar eller via Signilskär ute i Ålands hav. Nagu kyrka är tillägnad S:t Olof. Efter jungfru Maria var Olof i topp som det nästpopuläraste helgonet i det katolska medeltida Norden.

St Olav Waterway startar vid Domkyrkan i Åbo och går via den åboländska skärgården över till Åland. På andra sidan Ålands hav fortsätter leden antingen till havs längs med kusten norrut till Söderhamn eller Hudiksvall, eller landvägen genom Uppland, Gästrikland och Hälsingland. I Sverige finns flera pilgrimsleder som går mot Trondheim sedan tidigare, till exempel Pilgrimsleden och Helgonleden. För den som tänker sig hela vägen till Nidaros fortsätter färden längs någon av dessa genom fjällen mot den norska Atlantkusten.

Hela vägen från Åbo till Trondheim är 1200 km. Eller omkring 1,9 miljoner steg. Men ingen ska känna sig tvungen att vandra hela vägen på en gång. Det går bra att bara välja ut en kortare etapp. Eller fortsätta vidare ett annat år.

Det unika med just St Olav Waterway är närheten till vatten och skärgård. För att ta sig fram behövs olika typer av farkoster. Landsvägsfärjor och förbindelsebåtar, segelbåtar och kanoter eller turistaktörer som kan erbjuda överfart på mindre skutor av olika slag. Den känsliga skärgårdsmiljön klarar inte av något massivt turisttryck. Det är inte heller avsikten. Projektets målsättning är att agera småskaligt och miljövänligt. Och om möjligt bidra till att förlänga turistsäsongen i bägge ändor: vår och försommar liksom sensommar och tidig höst är utmärkta vandringsperioder.

Projektet St Olav Waterway har pågår under tiden 2016-2019. Hösten 2018 hoppas vi att en certifiering av hela rutten ska vara godkänd av Europeiska Rådet. Efter det kan vi börja märka ut leden officiellt. En storslagen invigning av S:t Olofs sjöled kommer att hållas i Åbo den 24-26 maj 2019.

Invigningsfestligheterna kommer att fortsätta med en jungfruvandring som startar vid Åbo Domkyrka söndagen den 26 maj nästa år. Alla intresserade är välkomna med på vandringen så länge de orkar och har lust. Kanske en timme, en dag, eller så hela vägen till Nidaros. Program kommer att ordnas under vandringens gång, exempelvis i de kyrkor som passeras under vägen. Eftersom inte alla kulturleder går tvärs genom ett biosfärområde, vore det roligt om också detta kunde uppmärksammas under denna jungfrutur.

Cecilia Lundberg, CLL, ÅA

Läs mer om St Olav Waterway
www.stolavwaterway.com

Projektnytt inom biosfärområdet

FM i mathantverk

De finländska mästerskapen i mathantverk ordnades för tredje gången i Raseborg 21-23.3. I tävlingen deltog totalt 54 företag med 108 produkter i 22 klasser. Från biosfärområdet deltog Vikbo torp, Pargas och Björkdals, Nagu. Totalt delades 33 priser ut. Vikbo torp fick guld både i snacks-klassen för sina äppelremmar och i dessertsås-klassen för sin Lakritz. Björkdals fick silver i klassen mörk limpa.

Projektet Kustens mat som hittills stått för arrangemangen tar slut 31.12.2018, efter det är det föreningen Mathantverk i Finland r.f. – Suomen Artesaaniruoka ry som förvaltar tävlingen. Planen är att FM i mathantverk ska ordnas i Jyväskylä år 2019 och på Åland 2020.

Vill du vara med och främja mathantverket i Finland? – Bli medlem i mathantverksföreningen!

En fritt formulerad medlemsansökan med namn, ort och kontaktuppgifter kan skickas till info@mathantverkarna.fi Berätta gärna om vilken koppling ni har till mathantverket.

Mera info på Facebook-sidan Mathantverk i Finland – Artesaaniruoka Suomessa eller på hemsidan www.mathantverkarna.fi

Projektnytt inom biosfärområdet

Nyheter från projektet

Kosthåll med konsumenten i fokus "KulTa"

Närmatsprojektet fick en uppföljare genom det nya informationsförmedlingsprojektet Kosthåll med konsumenten i fokus som för Pargas del startade redan den 1.4.2018. Projektets verksamhet pågår samtidigt i hela Egentliga Finland med projektledare stationerade förutom i Pargas även i Kimito, Salo, Åbo, Nystad och Loimaa.

Under projektets gång kommer vi projektledare att ordna bl.a. informationsträffar med olika tema för företagare, studieresor till intressanta företag och olika mässor, sammankomster där företagare får träffa varandra i samarbetssyfte, sammanställa kommunikationsmaterial, hålla koll på trender i Finland och ute i världen. Dessutom mycket mer, som för det mesta kretsar kring att ge den lokala maten ett lyft.

Samarbetspartners är turismen, utbildningen samt övriga projekt och organisationer som jobbar mot samma mål. För många är maten och speciellt den lokala maten en mycket viktig del av semestern. I vissa fall styr den till och med valet av semesterort.

Nya affärsmodeller såsom t.ex andelsjordbruk, att hyra äppelträd och bärbuskar eller varför inte grönsaker på någons åker vinner terräng. Kunden behöver inte alltid finnas fysiskt nära odlingen. Det kan räcka att kunden får veta när det är dags att komma för att skörda. I alla enkäter framkommer att kunden vill stöda den lokala odlaren genom att köpa direkt från odlaren, eller åtminstone känna till vem som står bakom produkten. Restauranger vill odla lite på bakgården eller i trädgården, men hur ska man kunna och hinna? Det finns modeller för det också. Årets ekogärning 2018 var just en sådan modell. En restaurang i Helsingfors har en egen odling med kunnig trädgårdsmästare som sköter den. Detta om något ger väl mervärde till kunderna?

Vi har redan hunnit med ett närmatskvarter under Skäri Open i Pargas den 26 maj. Det lockade en hel hop med hungriga kunder att stanna kvar för att äta av de godsaker som våra lokala företagare bjöd på.

Följande dag åkte ett gäng ivriga entusiaster på studieresa till Åland grönskar och Mathantverksdagarna. Där besökte vi bl.a ett andelsjordbruk och fick med oss matnyttig information. Åland grönskar är ett led i att förlänga säsongen, vilket de lyckats med genom att öppna upp gårdar mitt i den vackraste blomningstiden. Vi känner ju alla till de stora äppelodlingarna, som är fantastiskt vackra just i blomningen. I andra ändan förlänger vi som bekant genom Skärgårdens Skördefest, som i år sammanfaller med evenemanget Köp från bonden, den 15 – 16.9.2018. Hur vill just Du att ditt företag ska synas under skördefesten? Och vilka företag vill just Du besöka under skördefesten?

Margot Wikström
Projektledare, KulTa

Turun yliopisto University of Turku
yrityssalo
UKIPOLIS OY
LOUNAIS-SUOMEN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ
PARGAS SKÄRGÅRDSSTADEN
PARAINEN SAARISTOKAUPUNKI
KIMITOÖN KEMIÖNSAARI
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin
Kosthåll med konsumenten i fokus – KulTa

Projektnytt inom biosfärområdet

Knattelabbet och projektet Expedition Skärgårdshavet lär barn om livet i Skärgårdshavet

Barn som blir fascinerade av livet i havet, lär sig att värna om det. Både Knattelabbet och Expedition Skärgårdshavet är exempel på nya sätt av väcka barns nyfikenhet för livet i Skärgårdshavet - både ovanför och under vattenytan.

Knattelabbet vid Skärgårdscentrum Korposström öppnar i år för tredje sommaren i rad. I Knattelabbet får barn och nyfikna vuxna vara marinbiologer för några timmar och lära sig om olika djur- och växtarter i Östersjön, titta på djuren som bor på havsbotten genom mikroskop och ta vattenprover på olika ställen i hamnen. Här kan barnen under handledning studera det marina livet med utrustning som finns i ett riktigt laboratorium. Och precis som resten av verksamheten i skärgårdscentret Korposström kombinerar även Knattelabbet konst och vetenskap, bland annat får man spela på växter och bygga ett eget ekosystem.

I sommar kommer även tvåspråkigheten att lyftas fram i Knattelabbet. För många barn blir besöket i Knattelabbet en av de första kontakterna till landets andra språk och under säsongen kommer vi att producera material för Knattelabbet som både utvecklar pedagogiken och barnens språkliga inlärning. I sommar håller Knattelabbet öppet ti-lö, i maj och september är det öppet på beställning.

Expedition Skärgårdshavet är ett aktiverande äventyrsprogram för barnfamiljer i 15 besökshamnar runtom i Åboland. Projektets mål är att på ett konkret och underhållande sätt introducera barn till Skärgårdshavets spännande miljö, kultur och växt- och djurliv. Inom projektet har äventyrsrutten ”Gäddan & gängets ö-expedition” växt fram. I praktiken handlar det om öspecifika, bestående skyltar med aktiviteter och uppgifter som barn och familjer ska kunna utföra på egen hand i gästhamnarna. Genom att besöka flera öar och göra fler uppgifter, får barnen flera stämpar i sitt öpass. Passen kommer man att hitta i gästhamnarna och vid turisminformationerna runtom i Åboland, och printbara pass finns på projektets hemsida - expedition.foss.fi

Knattelabbet fick sin början inom FÖSS projekt ”Vårt Skärgårdshav” och är ett samarbete mellan Skärgårdscentrum Korposström, Skärgårdshavets biosfärområde, Miljö- och marinbiologi vid Åbo Akademi, FÖSS och Forststyrelsen.

Sommarens verksamhet har fått finansiering av Svenska kulturfonden.
Projektet Expedition Skärgårdshavet drivs av FÖSS och Skärgårdshavets biosfärområde och har erhållit finansiering från Leader aktionsgruppen I samma båt – Samassa veneessä.

Projektnytt inom biosfärområdet

Pargas stads småbarnspedagogik och Skärgårdshavets biosfärområde samarbetar för att öka barns intresse för miljön

Två samarbetsprojekt är Närmiljön som Lärmiljö, som är ett tidsbundet projekt som avslutats i april, och Gäddan och Gänget, som är ett fortgående projekt. Närmiljö-projektet delfinansieras av Utbildningsstyrelsen och målet är att utveckla verksamheten inom småbarnspedagogiken så att den allt mera inkluderar närmiljön, det s.k. gröna rummet.

Barnen och personalen har i Närmiljö-projektet gemensamt funderat över sin egen uteverksamhet och hur den kunde utvecklas. Och också hur den närliggande omgivningen kunde utnyttjas mera. Många verksamhetsställen har tittat över sina gårdar och en arkitekt har anlitats som rådgivare. De har kommit fram till många kreativa idéer, som har gått att förverkliga med den utrustning som redan funnits, t.ex. måla marken för att göra en bilbana.

Personalen har också haft möjlighet att delta i olika inspirationstillfällen för att få nya idéer. Personal från Livia och Åbolands Naturskola har fungerat som inspiratörer och teman har varit naturstigar, pyssel i naturen och matlagning ute. Informationen från dessa tillfällen har sedan delats vidare med övrig personal, bl.a. via bloggen https://larmiljopargas.blogspot.fi/. På bloggen kan man också bekanta sig med olika enheters verksamhet.

Gäddan och gänget har haft ett aktivt år!

Snart har 600 av småbarnspedagogikens 800 barn haft besök av mjukisdjuren, som i år berättar för barnen om matens kretslopp och haft med sin information och roliga uppgifter i sin sump. Dagvårdsenheterna får själva välja vilka uppgifter de vill lyfta fram. Bland annat kan man värma kakao med hjälp av solen, fundera på varifrån moroten kommer eller vad som händer med våra matrester, så ärter, ringa upp en kossa på Skype eller besöka en bondgård. I Gäddan och gängets blogg på stadens hemsida kan man följa med vad Gäddan sysslat med i de olika dagvårdsenheterna.

Som bäst planerar vi nästa års verksamhet, som kallas Gäddan och gängets mobila kulturlabb. Labbet fortsätter Pargas stads småbarnspedagogiks och Skärgårdshavets biosfärområdes satsning på att väcka nyfikenhet för miljön och vår omgivning bland de yngsta, nu med större fokus på en levande skärgårdskultur.

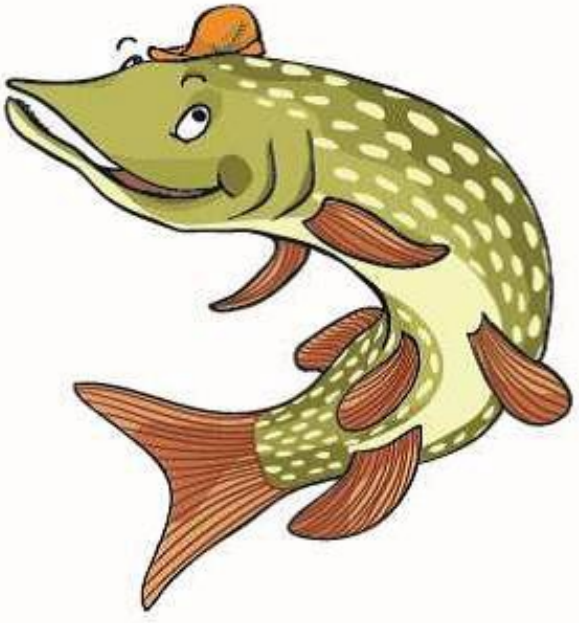

Men Gäddan tar ingen sommarsemester, minsann! I maj öppnar Gäddan Knattelabbet vid Korposträm och i sommar bjuder hen in alla barnfamiljer att ta del av ”Gäddan och gängets ö-expedition”, en äventyrsrutt runtom i Skärgårdshavet.

Blubb, plask och vi ses!

Hälsar Gäddan

Internationella kontakter

VIII Meeting of the World Network of Island and Coastal Biosphere Reserves

I maj hade jag möjligheten att delta i en konferens för nätverket av världens ö- och kustbiosfärområden, World Network of Island and Coastal Biosphere Reseves, WNICBR. Konferensen arrangerades på Menorca, en av de Balleariska öarna. Menorca har varit ett biosfärområde sedan 1993 och på ön finns så gott som alla typer av medelhavsekosystem representerade. Man märkte tydligt hur grundmurat biosfärkonceptet är där. Att ön är ett biosfärområde borde inte kunna undgå någon besökare då det skyltas flitigt om det på vykort, i broschyrer osv.

WNICBR-nätverket lanserades år 2009 för att främja hållbar utveckling och olika strategier för klimatförändringar på öar och i kustområden. Även om områdena som ingår i nätverket representerar ett väldigt brett spektrum av olika naturtyper finns ändå gemensamma nämnare och gemensamma utmaningar. Ö- och kustområden har en hög biodiversitet och är känsliga eftersom de är sårbara för globala processer som exempelvis klimatförändringar utgör.

Tanken med WNICBR-nätverket är att det ska fungera som ett forum för samarbete och kunskapsöverföring mellan medlemsområden som står inför liknande utmaningar. I nätverket ingår 51 biosfärområden världen över, 43 av dem var representerade på konferensen. Under veckan som gick fick vi ta del av berättelser och erfarenheter från de olika områdena. Bland annat fick vi höra att en av de största utmaningarna man har i biosfärområdet på Madagaskar är att en stor del av dem man samarbetar med är analfabeter. Vi fick höra att Fundybukten i Kanada har världens högsta tidvatten, med upp till 16 m mellan ebb och flod. Den stora skillnaden gör att det årligen finns turister som vandrar iväg utan att tänka på tidvattnet och måste räddas med helikopter då de blir instängda mellan det stigande havet och den branta kusten.

Från ön Principe fick vi höra en riktig solskenshistoria. Där har de sedan 2014 fört en ”No Plastic. A small gesture in our hands”-kampanj där man mot 50 plastflaskor fått byta till sig en ”biosfärflaska” i rostfritt stål. Hittills har man samlat in 300 000 plastflaskor. Med tanke på att ön totalt har 7000 invånare kan man säga att det varit ett väldigt lyckat projekt där man verkligen lyckats aktivera gräsrötterna.

Vi hann också diskutera nätverkets arbetsplan och en arbetsgrupp för samarbete kring plastproblematiken grundades. Under veckan fick vi också bekanta oss med olika delar av Menorca. Vi besökte bland annat fyren Far de Cavalleria på öns norra sida, en ekologisk jordbrukare i närheten av huvudorten Mao och Menorcas svar på Stonehenge, megalitiska monument som kallas Taula.

Anna Moa Westerlund-Rönnberg

Internationella kontakter

Biosphere for Baltic

I maj deltog jag och Pia i ett möte för östersjöbiosfärområden. Mötet var startskottet för projektet Biosphere for Baltic, ett ettårigt projekt som koordineras av Biosfärområde Kristianstad Vattenrike och finansieras av Sveriges Havs- och Vattenmyndighet. I projektet lyfts biosfärområdenas roll i arbetet med att nå FN:s hållbarhetsmål fram.

Liksom projektnamnet säger är fokus på Östersjön och på mål 14-Hav och marina resurser. Med i projektet är nio biosfärområden från sju länder kring Östersjön och tanken är att projektet ska främja utbyte av erfarenheter och kunskap mellan områdena just vad gäller havsfrågor.

Mötet hölls i Kristianstad Vattenrike, ett fantastiskt och väldigt tillgängligt biosfärområde med varierande naturtyper och stor artrikedom. Området består av våtmarker, å-landskap, ädellövskogar, sandiga odlingsmarker och vid kusten mot Hanöbukten vackra sandstränder. Trots att området täcker mindre än två promille av Sveriges yta lever hela 20 procent av landets hotade arter där.

Under mötets gång fick vi bekanta oss med de andra biosfärområdeskoordinatorerna samt höra presentationer och projektbeskrivningar från ungefär hälften av områdena. I höst fortsätter vi hos oss när alla de andra åtta biosfärområdena ska besöka vårt område för att fortsätta planera kring samarbetet. Det ser vi fram emot!

Anna Moa Westerlund-Rönnberg

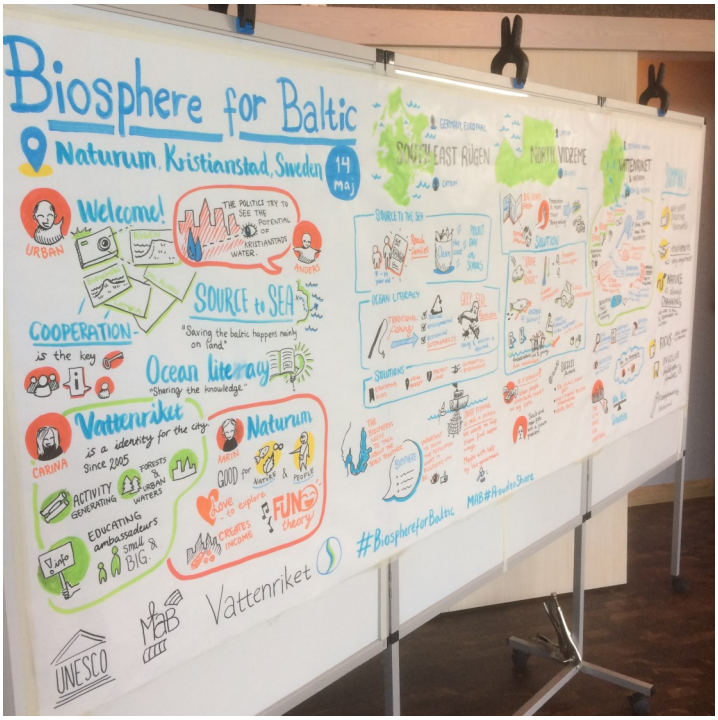

Aktuellt

Betydelsen av Själö för havsforskningen

För cirka ett år sedan beviljade Finlands Akademi Åbo universitet finansiering på 1,9 miljoner euro i syfte att stärka universitets forskningsprofilering. I den ansökningsrunda som nyligen avslutades fick profileringen en tilläggsfinansiering på 2,2 miljoner. I sitt utlåtande berömde Akademins expertpanel särskilt de temaområden som anknyter till havs- och sjöfartsforskningen vid universitetet. Detta temaområde har haft och kommer att ha en ytterst stor betydelse när det gäller verksamheten vid Skärgårdshavets forskningsinstitut på Själö.

Åbo universitet (Turun yliopisto, TY) hade dock börjat stärka sin havsforskning redan innan profileringsvalet. Framförhållningen började år 2010 då den forskning vid TY som rör havet och vattendrag fick ett ypperligt utvärderingsresultat av Finlands Akademi. Som en följd av detta började TY satsa på infrastrukturen för havsforskningen. Konsortiet FINMARI (Finnish Marine Research Infrastructure) beviljades både 2014 och 2016 finansiering för forskningsutrustning. På Själö har man satsat på mätutrustning på forskningsfartyget Aurelia, olika provtagningsinstrument, samt utrustning till akvariet som används vid experimentell forskning. I våras fick verksamheten inom FINMARI utmärkta resultat i en oavhängig halvtidsbedömning. Det finns åtminstone två omgångar kvar i finansieringsansökningen FIRI (2018 och 2020), och den position som redan uppnåtts förbättrar möjligheten att få finansiering även i fortsättningen.

Universitetet i sig har också satsat på havsforskningen på Själö. Under förra vintern färdigställdes forsknings- och undervisningsutrymmen som omfattar ett akvarierum, ett havsvattenlaboratorium samt ett modernt klassrum. Denna helhet ligger i Själös gamla tvättstuga. Investeringen förbättrar speciellt skolningen av den nya generationen havsforskare på Östersjön. Monitoreringen av havets tillstånd, som påbörjades redan 1966, har moderniserats genom en uppgradering av utrustningen på väderstationen och den automatiska mätbojen i havet vid Päiväluoto. Resultaten från mätningarna når nu en större publik via hemsidan saaristomeri.utu.fi.

Det uppföljningsprogram för mikroplaster som just håller på att startas upp i Halikkoviken utanför Salo, samt kartläggningen av strömmingens parasitmaskar i Skärgårdshavets område, har möjliggjorts genom forskningsfinansiering från bland annat Skärgårdshavets fiskeaktionsgrupp/Europeiska havs- och fiskerifonden EHFF.

Jari Hänninen

stationföreståndare
Turun yliopisto/
Skärgårdshavets forskningsinstitut

SAARISTOMEREN TUTKIMUSLAITOS
Turun yliopisto

Projektnytt inom biosfärområdet

Natur- och kulturstigar – aktuellt på projektfronten

Under senaste år har vi i Leader-gruppen I samma båt – samassa veneessä haft en hel del naturstigsprojekt som fått finansiering. Man kan ju fråga sig om detta är något nytt? Naturstigar har funnits i årtionden och konceptet låter kanske inte så innovativt och sprittande?

Det nya med många av dessa stigar är närheten till byacentrum och en betoning på kulturen. Som exempel kan nämnas redan färdiga *Westerholmsstigen* i Nagu, som byggdes för några år sedan. På samma koncept bygger även stigen *Kustavin luonto- ja kulttuuripolku* som ska byggas i Gustavs centrum samt helheten i Dalsbruk med projekten *Åppohoppa* och *Dalsbruks stigar.* Utöver dessa konkreta stigar, kan man nämna Pargas stads utredningsprojekt *Pargas stigar – Paraisten polut,* som kartlagde friluftsområden runt Pargas centrum på ca. 10 km radie.

Till det område som hör till Biosfärområdet, kan man se att traditionella naturstigsprojekt inte nyligen har beviljats, men den sammanhängande helheten av skyltar i byahamnar i projektet *Expedition Skärgårdshavet* kan gott ses som en naturstig med miljötema som kan färdas med båt.

Den gemensamma nämnaren i alla dessa projekt är en mer djuplodad analys om hur folk rör sig lokalt innan man går till konkretin med att bygga upp tavlor med bilder på svampar, mossor, fiskar, alger, gamla ortsbor, eller annat som man vill ha fram. Det är inte att förringa det informativa med natur- och kulturstigar som sådana, men jag ser det från en Leader-synvinkel glädjande att man mer och mer funderar ut hur folkmassorna rör sig och med vilken tematik man lockar ut folk i naturen.

Nästa vecka bär det av med ett femtiotal kolleger ut till *Norrby naturstig* i Iniö. Orsaken till att vi valde att åka dit, är att det är gångavstånd från stigen till byn och alla de tjänster som finns där. Nästa steg blir te.x. att fundera ut hur man kan koppla ihop lokala stigar med *S:t Olofsleden* och dess vandrare. Där finns det mycket att utveckla för föreningarna.

Emil Oljemark
verksamhetsledare

© Mira Fredriksson

Biosfärområdet i skolan 2018

Varje vår får sjundeklassisterna i området lära sig lite mer om och bekanta sig med biosfärområdet. Så också detta år. Under april månad besökte jag skolorna i Dalsbruk, Nagu och Korpo och höll så kallade biosfärlektioner. Det här året var vinklingen lite annorlunda än tidigare år. Alla klasser hade totalt två lektioner där den första gick ut på att eleverna själva fick söka information om och svara på frågor som gällde biosfärområdet, under den andra lektionen gick vi tillsammans igenom svaren. I Dalsbruk var Bodil Rehn med på lektionen och berättade om Forststyrelsen och nationalparken.

I maj var det dags för utfärder. Dalsbruk skolas utfärd gick till Högsåra den 2 maj. Med följde också Bodil Rehn från Forststyrelsen och Johanna Sjölander från Kimitonejdens skogsvårdsförening. Eleverna fick höra om öns historia, om kulturlandskapet, om skogsvård och så fick de leta kryp i strandkanten. Alla fyra typiska musselarter hittades, dessutom också invandrararten slamkrabba.

Till Kyrkbackens och Skärgårdshavets skolas utfärd till Konungskär den 28 maj hade vädret hunnit bli många grader varmare. Vi skjutsades av Forststyrelsen i två båtar. Väl framme gick vi naturstigen och Trygve Löfroth berättade om Forststyrelsen och nationalparken, om öns historia och om vård av kulturlandskap. Eleverna hade redan tidigare i skolan jobbat ämnesövergripande med arbeten om livet i ytterskärgården förr i tiden, om skärgårdsturism och om allemansrätten. Det forstatte de med på ön där de dramatiserade sina arbeten. De gjorde också uppgifter om allt möjligt från ljusets brytning i vatten till fotokonstuppgifter. Sedan undersökte vi vattendjur och mätte vattnets pH-värde samt syremättnaden. Vi försökte också mäta siktdjupet även om det på ett positivt sätt var svårt då vattnet var så klart. Innan vi återvände till Korposträm hann många ta sig en simtur.

Anna Moa Westerlund-Rönnberg

Våra skolors närvatten

Funktionell vattenundervisning vid våra närvatten

Verksamheten inom ramen för modellen Koulujemme lähivedet – Våra skolors närvatten har fått skolorna att nappa på idén om vattenundervisning på många plan. Skoleleverna undersöker och följer upp tillståndet i sina närvatten och funderar på vilka faktorer som påverkar tillståndet.

I den fenomenbaserade inlärningens anda behandlas temat genomgående i flera läroämnen. I slöjd byggs undersökningsredskap, i modersmål skrivs nyheter om vatten och i historia studeras lokal vattenhistoria. Varje skola skräddarsyr sitt eget sätt att genomföra vattenundervisningen på.

Redan 70 skolor från Sydvästra Finland med
Verksamhetsmodellen Koulujemme lähivedet – Våra skolors närvatten utvecklades ursprungligen i skolorna i Raumo och de har sedan utmanat andra skolor i Sydvästra Finland att delta via utmaningsarenan på tjänsten Ympäristö Nyt. Redan 50 skolor har antagit utmaningen. I Skärgårdshavets område har hittills åtta skolor och Knattelabbet från Korpoström gått med.

Vattentestväska för undersökning av vatten
Som stöd för verksamheten i skolorna har det byggts upp ett nätverk med expertinstanser inom vatten- och miljöpedagogik. Varje instans erbjuder skolorna sin kompetens inom området och tillsammans producerar nätverket information och ordnar olika möten och träffar enligt önskemål och behov. Stödet från nätverket är huvudsakligen avgiftsfritt.
De skolor som antar utmaningen får en vattentestväska framtagen av Finlands miljöcentral för att undersöka sina närvatten. I verksamhetsmodellen ingår också att bygga upp samarbete med lokala företag och föreningar.

Koordinatorn för Skärgårdshavets biosfärområdet har varit med och uppmuntrat skolorna i området att gå med i utmaningen.

Nina Myllykoski
miljöexpert, NTM-centralen i Egentliga Finland

© Anna Moa Westerlund-Rönnberg

I Pargas och Kimitoön har utmaningen hittills antagits av:
Kyrkbackens skola, Nagu
Paraistenseudun koulu, Pargas
Skräbböle skola, Prgas
Skärgårdshavets skola, Korpo
Träsk skola, Houtskär
Ulkosaariston koulu, Korpo
Utön koulu, Korpo
Dalsbruks skola, Kimitoön
Knattelabbet, Korpoström
Åbolands naturskola

Läs mer på http://www.ymparistonyt.fi/koulujemme-lahivedet/

http://www.ymparistonyt.fi/koulujemme-lahivedet-haasteeseen-vastanneet/

Skärgårdshavets vinterträff 2018

Skärgårdshavets biosfärområdes redan traditionsenliga vinterträff hölls i strålande marsväder på Skärgårdscentrum Korposström fredagen den 2.3. Deltagarantalet på närmare 70 personer visade att träffens tema Energi är ett ämne som engagerar. Den som inte är intresserad av energifrågor på grund av miljö- och klimataspekterna, kan ändå relatera till att minskade transport- och uppvärmningskostnader kan ha avsevärd betydelse för var och ens privatekonomi.

Dagens huvudtalare Eero Ailio representerade DG Energy, som är den instans inom EU som ansvarar för energifrågor. Kommissionen har beslutit att satsa på just öar i sitt arbete att sänka koldioxidutsläppen i Europa.

> - Öar är utmärkta testområden för nya innovationer, speciellt när det gäller energi, säger Ailio. På fastlandet kan det vara svårt att få grepp om hur energinätet är uppbyggt, medan öar ofta bara har en ledning in och en ledning ut för att uttrycka det enkelt.

Stävan är att satsa 70 miljoner på att göra öarna i Europa mer självförsörjande på förnyelsebar energi. DG Energy kommer inom kort att upprätta ett sekretariat i Bryssel, vilket ska hjälpa öarna att göra de utredningar som krävs för att kunna ansöka om dessa stödpengar.

Eero Ailio hann bekanta sig med eldrivna Elektra, en föregångare i Europa.

Eero Ailio från DG Energy, tillsammans med vinterträffens arrangörer Pia Prost och Anna Moa Westerlund-Rönnberg från Skärgårdshavets biosfärområde.

Anne Antman från Natur och Miljö berättade om kampanjen Solsvar, som hjälper till att hitta miljövänliga energilösningar för egnahemshuset eller stugan. Genom att googla Solsvar hittar man goda exempel från hela Svenskfinland, bland annat från Borstö, Korpo och Pargas.

Grönmassan från en hektar åker eller gödseln från tre kor producerar tillräckligt biogas för att driva en personbil i ett år. Så högt energivärde har biogas, berättar Mats Nurmio, företagsrådgivare i Kimitoön. Då biogasens råmaterial produceras lokalt och distribueras genom anläggningar som kräver lokal arbetskraft, är biogasproduktion en attraktiv resurs för landsbygden. Det verkar finnas ett stort intresse för denna energiform både i Pargas och Kimitoön. På Qvidja är man i startgroparna för att börja producera egen biogas.

På biosfärområdets hemsida kan man hitta alla presentationer från dagen, som även innehöll information om hur man kan dra ner på sina uppvärmningskostnader, om olika stödformer för energiprojekt, om Valonias energiarbete och praktisk information om elcyklar.

En del av vinterträffens deltagare åkte hemåt med hybridfärjan Elektra, som är en föregångare i Europa. Finferries kommunikationschef Jutta Valkeinen berättade att Elektra nu fått en eldriven lillasyster på färjpasset till Högsar, där den gamla färjan i testsyfte försetts med en elkabelrulle som gör att den kan drivas med el.

Pia Prost

Vinterträffen lockade närmare 70 deltagare till Korposträm.

Energieffektiva fastigheter

Under halva år 2018 kommer jag utföra ett diplomarbete beställt av Pargas stad för att kartlägga energianvändningen i Pargas stads fastighetsmassa samt utreda vilka förbättringsmöjligheter det finns för främjandet av en hållbar energiförbrukning. Energieffektivitet inkluderar såklart en reducerad energiförbrukning men också utnyttjandet av nya alternativa energikällor som t.ex. leder till lägre utsläppsnivåer. I skrivande stund ser uppvärmningsfördelningen i stadens fastigheter ut enligt bilden nedan.

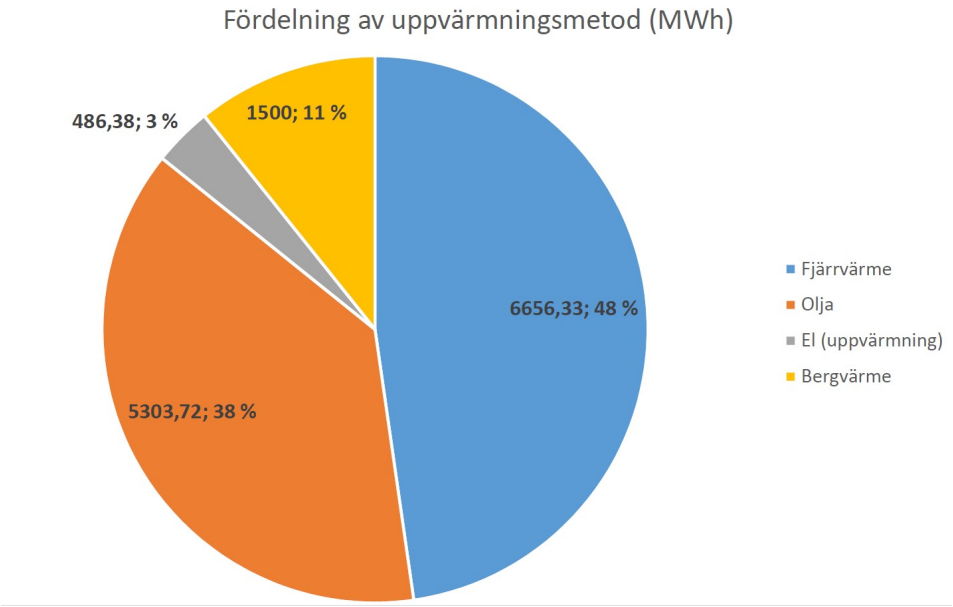

Ett av de största målen är att minska på biten olja eftersom oljeuppvärmningen årligen leder till stora koldioxidutsläpp (ca. 1 400 ton). Staden har redan under en tid gått in för att byta ut gamla oljepannor till värmepumpar som utnyttjar bergvärme men fortfarande finns det mycket rum för förbättring. En optimalt inställd och installerad värmepump kan producera upp till tre gånger mer värme jämfört med mängden el man lägger in vilket leder till att återbetalningstiden ofta ligger långt under 10 år.

Med en osäker elmarknad och stigande elpriser är det även väsentligt att minska på mängden inköpt el. De relativt småskaliga solpanelssystem som monterats på stadshuset i Pargas, biovärmeverket i Lövnäs och områdeskontoret i Nagu sparar sammanlagt in över 3 000 € i direkta elkostnader per år. Efter 8 – 9 år när investeringskostnaderna återbetalats fortsätter panelerna att producera gratis el i 10 – 20 år. Staden har även gått in för att all den el som köps in ska vara producerad med 100 % förnybara energikällor (vattenkraft från Merikoski). Detta är ett stort steg i rätt riktning för att minska på skadliga utsläpp.

Fastigheternas energieffektivering ligger också till stor del i användarens händer. Hur fönster och dörrar är öppna, mängden varmvatten som förbrukas och hur lampor används är alla faktorer som påverkar en fastighets energiförbrukning. Dessutom behövs det utvidgad kunskap och utbildning för att nya uppvärmningsmetoder och energitekniker ska fungera optimalt. Allt detta förutsätter ett visst intresse för energifrågor hos både stadens tjänstemän och fastigheternas personal och användare.

Pargas stad borde i framtiden kunna ses som en rådgivare och förebild för dess invånare inom speciellt energifrågor och hållbar energianvändning. Utmaningarna är många för att utveckla en energieffektiv och miljövänlig fastighetsmassa men ser man på Pargas läge i Finland så finns det alla möjligheter för att utnyttja alternativa energikällor (sol-, vind-, vatten- och geoenergi) och uppnå detta mål.

Robin Lundqvist

diplomarbetare

Skärgårdens miljömässa 2018

Skärgårdens miljömässa arrangerades 8-9 juni tillsammans med Pargas stads miljövårdsbyrå och Valonia - Egentliga Finlands servicecenter för hållbar utveckling och energi.

Biosfärområdets program under mässan var synnerligen varierande. Vi hade Fern orchestra med sin föreställning Arboretum – Plant Series II på besök. Spännande och annorlunda! Dessutom hade vi Pop Up Forum för skärgårdsforskning som arrangerades i samarbete med Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi. På plats fanns experter på olika typer av skärgårdsfrågor. Väldigt trevlig stämning i mässbåset!

Prenumerera på prisbelönta Tidskriften Skärgård!

Fyra nummer/år kostar 46 euro.
Prenumerera genom att gå in på www.skargard.fi eller kontakta anita.julin@abo.fi

Skärgårdens evenemang på nätet

Pargas • www.pargas.fi/web/evenemang
Kimitoön • www.visitkimitoon.fi/evenemang

Skärgårdens Skördefest 14-16.9.2018

www.skordefest.fi

Marknad på Nagu torg - lördag kl. 10-15

FM i fiskrökning i Nagu - lördag kl. 14

Öppna gårdar - söndag kl. 10-16

NYTT FÖR I ÅR - Restaurangdagar fre-sö

Ge en gåva och stöd en livskraftig skärgård!

Boende, miljö och näring i yttre skärgården

Hyllningsadresser och kondoleanser finns tillgängliga i banker och blombutiker i Åboland. Kolla in hemsidan:
www.abolandsskargardsstiftelse.fi

Åbolands Skärgårdsstiftelse

info@abolandsskargardsstiftelse.fi
ordförande Bengt Backman, tel.0400 536 036
sekreterare Katja Bonnevier, tel.040 356 2655

En balans mellan människa och natur

Skärgårdshavets Biosfärområde
- en balans mellan människa och natur

Skärgårdshavets biosfärområde inrättades år 1994. Biosfärområdet har ingen laglig status och begränsar ingen mänsklig aktivitet. Den består av Skärgårdshavets nationalpark och skärgårdsområden kring den. Dess yta är 5400 km² varav 4580 km² är vatten. Inom biosfärområdet bor idag ca 3500 personer av vilka majoriteten har svenska som modersmål.

Biosfärområdet vill genom sin verksamhet stödja en ekonomisk balans och trivsam miljö på området genom en utveckling som värnar om värdefulla kultur- och naturarv. Såväl människans, som naturens roll är viktig. Verksamheten förverkligas av olika aktörer i regionen. En koordinator är anställd för att koordinera helheten. Biosfärområdeskontoret sköts av Pargas stad, Kimitoöns kommun och Egentliga Finlands NTM-central. Övriga partners är Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund.

KONTAKTUPPGIFTER
Skärgårdshavets Biosfärområde
Pargas stad, Näringslivstjänster
Handelsmansvägen 1, 21710 Korpo

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi
Facebook: ArchipelagoBiosphere
Twitter: ArchipelagoBios

Katja

Anna Moa

Pia

Katja Bonnevier, koordinator (moderskapsledig), 040-3562655, katja.bonnevier@pargas.fi
Anna Moa Westerlund-Rönnberg, vikarierande koordinator (80%), 040-3562 655, annamoa.westerlund-ronnberg@pargas.fi
Pia Prost, koordinator (20%) 050-3381710, pia.prost@pargas.fi

Glad midsommar!